

עזה כמות אהבה

של המדינה. אולם בחוץ-לארץ גם קל יותר לראות את המיוחד באמת למדינה זו.

אנחנו עם צעיר. צעיר — במובנה הפשוט ביותר של מלה זו. אתה מתהלך ברחובות הסטמינסטר או בוק, מסתכל בפני העוברים והשבים ותמה מה הדבר המסתורי שהוא כל כך שונה, ואיך יכול להיות.

ולפתע, כמו ברג, יורדת עליך ההכרה: איך רואה מסביבך אנשים צעירים. אתה רואה עמים קשישים, רחובות גדושים ומלאים אנשים בגיל העמידה, ארצות בהן מעט הי נוער, בהן כמעט ואיך רואה ילדים משחקים וצוחלים, בהן אשה הרה היא מראה נדיר.

ואו יוצא לבך אל ארץ הרחוקה, אל הי רחובות האפורים, חסרי הצורה ונעדרי הי יופי, השוקקים צעירים וצעירות דומי על-מיהם, בהם בוקעת צהלת ילדים ובהם אין האשה תבוישת בהריונה.

והרגשה גאה וחמה פושטת בלבך, ואתה אומר לעצמך: עם צעיר אנחנו, עם שופע חיים.

ובנפשך רוננת בתיקול: כדאי לחיות בעם הזה, נהדר לחיות בי מדינה הזאת, כי עוד לא התגבשו דפוסי הנצח, ועוד לא נקבעה מסילת-חייך בפסיכרזול, ועוד יש טעם לדברך ותועלת במאמצך, כי עוד שותפים כולנו, כולנו, לעיצוב דמותה של מדינה זו, בני כוש רוחו של עם זה, בני ארזים כיום כריאה, כאשר חרות היצירה עוד מנשקת את מצחנו וחופש הי אחריות מזקיף את קומתנו.

★ ★ ★

והי שותפות גדולה, שותפות ברוח והצירה האלוהית, העומדת מעל לקטנות ולמאבקים של יום-יום.

חבל שחסר במדינה זו הסמל הי עליון, החי, המרומם, של שותפות עליונה זו, הסמל המואר באור הגדול של קרני שמש ההיסטוריה גם בשעה שערפלי הויכוח הפוליטי מרחפים על פני השפלה.

בבריטניה חי סמל כזה בדמות המלכה הצעירה — זו העומדת מעל למפלגות ומעל לשערוריות ומעל לחילופי-ממשלות ומעל למרידות ולקנאה של עסקי יום חול אפרסר. היא מסמלת בעיני הבריטי, בכל רגע של חייו, את השותפות העליונה שהוא חבר בה — את הרציפות הגדולה העומדת מעל לתהפוכות חולפות.

אין שום דבר דומה לזה בישראל. הנשיא האהוד, עם כל שפע רצונו הטוב, לא יכול היה למלא תלל זה. חייבים אנחנו להסתמך במשהו חבוי יותר, הצפון בלבנו פנימה — בהכרה הפנימית בשותפותנו הגדולה, שצריכה ללדת אותנו, בלי צורך לבטאה ולהכריז עליה, בכל צעד מצעדינו בצעדה הגדולה בכביש המוביל קדימה.

★ ★ ★

נה בן, זו המדינה: לא מרכבה, אלא כביש — דרך-חיים, מסלול להתקדמות. שום דבר אינו בטוח בהיסטוריה. אפשר ליפול בדרך, אפשר לסטות ממנה בעיון של סירוף או שכרון, וליפול לתוך אחת התהומות אשר בצדה.

אולם אם תהיה רוחנו טובה, עינינו פקוחות ורגלינו השולות, ישנה אותנו הכביש קדימה, על פנייה של אבני-קילומטרים רבות, לקראת האופק.

האופק שלעולם לא נגיע אליו, אך שתמיד נשאף לקראתו.

מה, לאמא זו — מולנו, שחשנו פעם בלבנו את חבלי-הלידה של אומה, שהרכננו את ראשנו בהכנעה עצי מית למראה המדינה שהיתה מור נחת בעריפתה בשעתה הראשונה, שעצרנו את נשימתנו כדאגה עת עברו עליה היסורים הראשונים.

אולי גם הנחלנו משהו מרגש זה אפילו לדור גדול כבר בתוך המדינה, שאינו זוכר אלא במעורפל את כל אשר קדם ללידתה.

האהבה אינה מסתפקת במועט. איה האם המוכנה להשלים עם הסיכוי שבנה ידמה לכל שאר הבנים, שלא נועד למשהו מיוחד, שאינו נושא יעוד גדול ויחידי? אנחנו מדינה קטנה מאד. גם הקיצוניים אינם מעזים לחלום על אוכלוסייה ישראלית

מטעמי בריאות, ישקוד להוכיח בתפקידו הבא את הטוב החבוי בכל יצור אנושי ש נברא בצלם.

אולם אצלנו אין הדבר אפשרי. הכל נור הגים כאילו גורל הדורות מונח על כפות המאזניים. כמחלקת-ההר האבודה, נערכים כל אנשי השלטון להגנה עד טיפת-הדם הי אחרונה. באין ברירה נאלצים יריביהם לי הפעיל תותחים כדי להרוג זכוב. בנשימה עצורה עוקבת מדינה שלמה אחרי המאבק. וכל זה ללא שום צורך נראה לעין.

קל להבין את להט הגתם של האנשים שלקו בשחיתות אישית, והחרדים לגורל עצמם. אולם לא כאלה המדובר. המדובר באותם שנקיון כפייהם האישי אינו מוטל

הינה הנענו לאבן הנושאת את המספר 9. תשעה קילומטרים של צעדה מיוזעת מאחורינו. היתה זאת דרך קצרה מאד. קצרה לעומת שבילי-העפר בהם עברו אבותינו — שבילים שאין להם התחלה, שבילים עקלקלים ומפותלים. קצרה גם לעומת הדרך אשר לי פנינו ולפני בנינו.

אולם רשאים אנו לנוח כמה דקות ליד אבן זו, ששמה יום העצמאות, לחלוץ את גלענו המכאיבות ולתת למחשבותינו לרחף בחלל.

שוב אינו אותם האנשים שיצאו לדרך זו, ליד הקילומטר הראשון, לפני זמן כה קצר, הנראה כה ארוך. אולי כולנו מעט חכמים יותר, מעט מבוגרים יותר.

אולי כדאי, לפני שנקום ונמשיך בדרך, לעבר האכנים הלכות הי רומזות מרחוק, לחשוב מעט על צעדה זו, על הכביש ששמו מדינה ועל עצמנו, הצועדים בה.

★ ★ ★

כי עזה כמוות אהבה, קשה כי שאול קנאה, רשפי רשמי אש שלהבתיה. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז יכזו לו...

מלים אלה התנגנו באוזני רוחי כאשר טיילתי לפני כמה שבועות ברחובות לונדון. ראיתי את בני אותה ארץ צפנית מתהלכים בשאננות כוסחת בערפל הקל, ושאלתי את עצמי: מה יש אצלנו אשר אינו כאן?

מה הסם המפעפע בדמנו, שאינו נותן לנו מנוח, שאינו מניח לנו להזדיין בסבלנות הי עליונה של האנגלים, המונע בעדנו להתחכח בשקט ולשאת דעות יריבות באורך-רוח?

מהי הקדחת הזאת, אשר כולנו קודחים בה, זו המרתיתה את דמנו מדי יום, בקוראנו את העיתונים ובשומענו את החדשות, בכתבנו את מאמרנו ובנושאנו את נאומינו, ביי כוחים כלכליים יבשים ובדיונים מופשטים על ציור וספרות, בדברינו על צינור-נפט ועל קרמים, על בטחון ועל שחיתות?

מהי החימה הזאת, הפורצת מלב כולנו, כאשר פרצה בימים עברו בשפלה זו ועל גבעות אלה מלב נביאים ומטיסים בשער?

האין זה הנורא ברעלים, המשכר בסמים, הסוערת ברוחות, הרוגש ביצרים, עזה ממחתי וקשה משאול — האהבה?

★ ★ ★

ר לא יבין זאת. לשוא ניסיתי להסביר את הדבר מפעם לפעם, לחברי-פרלמנט בריטי, לעורך עתון צרפתי, לשר אוסטרי. מדוע כולנו נרגשים כל כך? מדוע זורקים אצלנו פצצות של דינאמיט למשרדים של מערכת, ומדוע זורקת המערכת פצצות של מלים לתוך מערכות הציבור?

אני אחד מאותם הסבורים כי שיטה נפסדת שולטת בחיים המדיניים של המדינה, וכי שיטה זו עלולה להיות בעוכריה. אותם ש יצרו שיטה זו, גדלו על ברכיה ושוקדים עתה על קיומה, סבורים כי חברי ואני אוכי לים כל חלקה טובה ומזיקים למדינה.

זה נראה טבעי לכל זר. אין זה מצב טידי במינו. הוא קיים במדינות רבות. הוא הי ערובה לחיי ציבור תקינים, להתנגשות של דעות, לביקורת ולשינוי בריא.

אולם הם לא הבינו בשום פנים מדוע מתגלה ויכוח זה בפנינים שלופים, לחיים ולמוות, כמו די קרב מכסיקאי.

עלם חסר-אחריות וקלידעת טרח באחד מנייני השלטון. גם זו תופעה שאינה טבו עה בחותמת היחודיות בעולם. עתון מגלה את הדבר, כל הנוגעים בדבר יודעים שהדבר נכון. הדרך לחיקון פתוחה וקלה: אם אינו יכול להוכיח את צדקתו, יתפטר לו העלם

אביב, תשי"ז

שתעלה על שלושה או ארבעה מיליון נפש. זוהי כמות מבוטלת בתקופה בה בריטניה, שעודנה חובקת את העולם, שדגלה עודו מתנשא בשש יבשות, היא מעצמה קטנה ומ בוישת.

אולם איננו משלימים עם מעמדנו זה. בי חלומות רבים מצטיירת המדינה כמעט כי מעצמה עולמית, כארץ-האם של אימפריה יהודית המשתרעת מברוקלין ועד שכונות מוסקבה, עם כל היומרות של מעצמה גדולה, ועם הנכונות להקריב שלום ובטחון למען יומרות אלה.

מי יעז לפגוע בחלומות האם? מי יעז לגלות לה שבנה אינו ילד-פלא, שמוטב לו לחיות חיים של טעם בתחום מסגרת חיי האמיתיים?

מי יגלה שמדינה זו היא מדינה קטנה, שאכן יש טעם לחייה דווקא כמדינה קטנה, המאגדת סביבה מדינות קטנות אחרות, במרחב בו השבין אותה הבורא — ולא יחשב לעוכרי-ישראל?

★ ★ ★

מרחקים אי-אפשר עוד לעצום את זעינים מלראות את המרמרים האמיתיים

כלל בפסק, המוכנים לשמוך דם רק מפני שאינם מסוגלים להודות אף ברבך הקל ביותר בנושא אהבתם. אין הם מסוגלים לשכנע. הם מוכי רחים ללחום. ידוים שחורות ומני גנוני חושך מופעלים בשם האור ואהבת המדינה. קשה כשאול קנאה.

★ ★ ★

דמה לעתים כי אהבה יתרה זו לי מדינה, שדבקה בכולנו, בני המדינה הי זאת, היא חטא. האהבה היא עיוורת. היא חסרת-סבלנות. ההתלהבות לעולם אינה אם החוכמה.

האכזריות במלחמות-אנוש היו מלחמות-האחים, שנערכו למען ענינים שבקודש ר אהבת-האדם. הנוראים בפשעים מבוצעים על-ידי גברים ונשים אשר האהבה עירערה את שחיי-משקלם הנפשי.

מי אינו מכיר את המורה-לדוגמה, הנורעת ביד בטוחה את זרעי החינוך בלבבות כל תלמידיה — ושאהבתה האמהית נוטלת ממנה כל כשרון לחנך את בנה שלה לקראת חיים של טעם?

יתכן כי כולנו דומים, במידתי